

**ASPECTUL JURIDIC UNIVERSAL AL
DREPTURILOR OMULUI**

**THE UNIVERSAL LEGAL ASPECT OF THE HUMAN
RIGHT**

Victoria ARHILIUC,
dr. hab., prof. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Summary

The concept of human rights is known in the sense of fundamental and inalienable rights essential to the human being. The development of human rights on the international level is a innovation in modern international law. The promotion and encouragement of respect for human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language or religion is listed in Article 1 of the UN Charter as one of the goals of the United Nations Organizations.

Human rights on the universal level are reflected in the provisions of the Universal Declaration of Human Rights passed by the UN General Assembly on 10 December 1948, in the 1966 Covenants and more than 40 international documents.

In the field of human rights the United Nations in 1946 set up a Commission on Human Rights to promote international human rights. In 2006 the Commission on human rights have been eliminated and replaced it a new body with modified membership rules known as the Human Rights Council.

The human rights conception is a dynamic process reflected in the elaboration of documents at universal and regional level and its implementation.

Keyword: *human rights, legal documents, United Nation, Charter, the Universal Declaration of Human Rights, the 1966 Covenants, The Human Rights Council, dynamic process.*

Problema drepturilor omului în lumea contemporană poate fi tratată pornind de la câteva abordări metodologice: Din punctul de vedere *istoric* – ca reflectarea în ordinea descriptivă, cronologică a evoluției concepției; Din punctul de vedere *politic*, prezentând drepturile omului ca produs al civilizației, al unei epoci cu credințele și aspirațiile sale; Din punctul de vedere *juridic*, conform căruia – drepturile omului – este o ramură a dreptului internațional și formează un ansamblu de norme din acest domeniu.

Respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale a devenit obiectul unor reglementări cu caracter global în secolul XX în special în a doua jumătate a lui.

Baza juridică a colaborării statelor în domeniul drepturilor omului este Carta Organizației Națiunilor Unite.

Carta ONU prevede următoarele:

Noi, popoarele Națiunii Unite, Hotărâre

- *să izbăvim generațiile viitoare de flagelul războiului;*
- *să ne reafirmăm credința în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea în drepturi a bărbaților și a femeilor, precum și a națiunilor mari și mici.*

În afară de preambul Carta tratează problema drepturilor omului în șase dintre articolele sale – 1, 13, 55, 56, 62 și 76 [1].

Drepturile omului sunt imposibile și nu există în afara țării unde persoana locuiește. Fiecare persoană are acele drepturi și libertăți (sociale, economice și politice, civile) care sunt prevăzute de Constituția și legile acelei țări, unde persoana trăiește.

Legile oricărui stat determină statutul juridic, totalitatea drepturilor și obligațiilor a tuturor persoanelor, ce se află pe teritoriul său: a cetățenilor săi; a cetățenilor străini; a persoanelor fără cetățenie.

Este recunoscut că totalitatea drepturilor și libertăților oamenilor, nivelul și modul lor de viață sunt determinate de nivelul de dezvoltare a fiecărei țări aparte, de particularitățile naționale și specificul acesteia.

Totodată, în lumea contemporană există norme juridice internaționale care reglementează colaborarea statelor în domeniul drepturilor omului.

La nivel internațional: se elaborează standarde minime a drepturilor și libertăților omului pe care statele se obligă să le includă în sistemele lor juridice naționale; se stabilește mecanismul de control în privința respectării acestor standarde; se prevede ordinea rezolvării diferendelor (litigiilor) ce apar în legătură cu nerespectarea de către state a obligațiilor sale din tratatele la care sunt parte. Aceasta a devenit posibil:

1. Când dezvoltarea civilizației a atins un anumit nivel.
2. Când statele lumii au fost gata să formuleze și să accepte un document internațional unic, care cuprinde acele drepturi și libertăți care după părerea comunității internaționale formează „idealul omului liber”.

Încălcările masive, de o gravitate fără precedent ale drepturilor celor mai elementare ale omului, comise de regimuri fasciste până și în timpul războiului, a determinat necesitatea reglementării universale și a creării unui cadru de colaborare internațională în domeniul drepturilor omului.

Conform Cartei ONU însăși colaborarea internațională privind drepturile omului constă în „promovarea de către state și încurajarea *respectării* drepturilor omului și libertăților fundamentale față de toate persoanele, fără deosebire de rasă, sex, limbă sau religie”. ONU urma să fie un centru de armonizare a acțiunilor statelor pentru atingerea acestui scop. Niciodată în trecut omenirea n-a știut și n-a avut un document internațional unic, care ar cuprinde drepturile și libertățile omului (după părerea comunității internaționale „idealul omului liber”. Pentru prima dată în istorie această sarcină a fost rezolvată prin elaborarea în cadrul ONU a Declarației universale a drepturilor omului [2]. În timpul Conferinței din San-Francisco unde a fost adoptată Carta ONU, a fost înaintată propunerea despre includerea unui astfel de document în Carta ONU. Această propunere n-a fost acceptată, deoarece cerea o discuție suplimentară amplă, detaliată. De aceea

în Carta ONU a fost prevăzută crearea Comisiei pentru drepturile omului.*

În februarie 1946 Comitetul Economic și Social al ONU determinând funcțiile și competența Comisiei pentru drepturile omului a hotărât ca una din primele sarcini să fie elaborarea Hartiei internaționale a drepturilor omului. Pregătirea proiectului primului document internațional, care ar proclama drepturile și libertățile concrete ale omului, care trebuie să fie respectate universal de toate țările a fost încredințată unui grup de state care se deosebeau după nivelul de dezvoltare, orânduire socială, din care făceau parte: URSS, Bielorusia, Ucraina, SUA, Anglia, Franța, China, Australia, Belgia, Egipt, India, Iran, Liban, Panama, Uruguay, Filipine, Cili și Iugoslavia. Aceasta permitea Comisiei pentru Drepturile Omului să examineze atent și cu răbdare punctele de vedere ale diferitelor state și să ia în considerație experiența lor în domeniul respectării drepturilor omului. Numai o astfel de modalitate de lucru îi putea permite Organizației Națiunilor Unite să adopte textul unui document internațional integral, care ar include și dezvălui conținutul acelor drepturi și libertăți fundamentale care trebuie să fie promovate și respectate universal în relațiile dintre statele lumii și pe teritoriul lor, indiferent de caracteristica statului. Această sarcină a fost îndeplinită odată cu elaborarea textului Declarației Universale a Drepturilor Omului, adoptată prin Rezoluția 217 din 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a ONU.

În baza importanței acestui document, 10 decembrie a fost proclamată de către Organizația Națiunilor Unite Ziua Drepturilor Omului. Prin adoptarea Declarației s-a recunoscut caracterul universal al drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului au fost acceptate ca o sarcină spre îndeplinirea căreia trebuie să tindă toate popoarele și statele lumii.

La baza drepturilor și libertăților omului Declarația în art. 1 stabilește egalitatea în drepturi. Articolul 1 e formulat astfel: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință, și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității”. În calitate

de drepturi specifice ale omului în Declarație sunt enumerate: dreptul la viață, la libertate și securitatea persoanei. Se prevede interzicerea torturii și pedepselor degradante, a arestării sau reținerii arbitrare, a condamnării pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituie acte penale în momentul comiterii. Conform Declarației, orice persoană are dreptul de a se adresa unei instanțe judecătorești pentru a-i proteja drepturile și a fi audiată în mod echitabil și public în fața instanței. Se prevede, de asemenea, dreptul oricărei persoane de a părăsi orice țară, inclusiv pe a sa, și de a reveni în țara sa, precum și dreptul de a circula liber și de a-și alege reședința în interiorul granițelor unui stat. Printre alte drepturi și libertăți civile și politice, sunt proclamate libertatea de gândire, a convingerilor sau religiei, libertatea de opinie și exprimare, dreptul la întrunire și asociere pașnică, accesul la funcțiile publice. În Declarație sunt prevăzute următoarele drepturi civile: dreptul la cetățenie, dreptul la căsătorie, drepturi egale ale soțului și soției.

Drepturile sociale și economice conform Declarației includ dreptul la proprietate, la securitatea socială, la muncă, la odihnă, la un nivel de trai care să asigure omului sănătatea, bunăstarea lui și a familiei sale, dreptul la învățătură, participarea la viața culturală.

Ca să poată fi realizate drepturile și libertățile prevăzute în declarație, este natural că fiecare om are îndatoriri față de colectivitatea în care coexistă. Totodată conform Declarației fiecare persoană are dreptul la o ordine națională și internațională în care să poată fi îndeplinite drepturile și libertățile omului.

Declarația Universală a Drepturilor Omului nu este un document cu caracter juridic obligatoriu. Ea este însă universal acceptată ca un standard minim în domeniul drepturilor omului, ca idealul comun pe care trebuie să-l atingă toate popoarele și națiunile.

După adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului acest document a servit ca bază și a impulsionat dezvoltarea normelor dreptului internațional în acest domeniu. Una din direcțiile de acțiune a fost elaborarea și adoptarea Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice și a Pactului

Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 1966 care au un caracter juridic obligatoriu pentru statele ce le-au semnat și ratificat.

Pactele au intrat în vigoare la 3.01.1976 și 23.09.1976. Ambele pacte în art.1 plasează drepturile omului în contextul dreptului popoarelor - de a dispune de ele însele; - de a dispune liber de resursele lor naturale; - de a-și stabili statutul politic și a asigura în mod liber dezvoltarea lor economică, socială și culturală.

Aceasta înseamnă, că dreptul popoarelor este concepută ca o condiție esențială pentru realizarea drepturilor omului.

Omul nu-și poate dezvolta și desăvârși personalitatea decât în cadrul societății, al unui popor liber, ce nu este supus nici unei forme de dominație sau asuprire străină, liber și independent la stabilirea și desfășurarea politicii interne și externe proprii.

Un mare număr de convenții și acorduri privind diverse aspecte ale drepturilor omului adoptate ulterior se referă la eliminarea discriminării rasiale, drepturile femeii, drepturile copilului ș.a. Printre ele sunt: Convenția ONU pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid din 1948, Convenția ONU cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 1965, Convenția privind eliminarea și reprimarea crimei de apartheid din 1979, Convenția asupra eliminării discriminărilor împotriva femeilor din 1979, Convenția împotriva torturii, tratamentelor și pedepselor inumane și degradante din 1984, Convenția privind drepturile copilului din 1990. în total aproximativ 40 convenții, pacte, acorduri internaționale.

În inii generale drepturile omului pot fi definite ca drepturile inerente naturii omului, fără de care el nu poate exista ca ființă umană. Drepturile omului și libertățile fundamentale ne dau posibilitatea dezvoltării depline de a folosi calitățile noastre omenești, a intelectului, a talentelor și conștiinței întru satisfacerea cerințelor noastre spirituale și a altor cerințe. Refuzul de a oferi omului drepturi și libertăți fundamentale este nu numai o tragedie personală, dar și creează condiții pentru dezordini sociale și politice, seamănă semințele violenței și conflictelor în societate,

între societate și stat. Demnitatea umană este baza libertății, dreptății și păcii.

Omul a luptat pentru drepturile sale din cele mai vechi timpuri. De-a lungul secolelor demnitatea ființei umane a fost în permanență supusă celor mai diferite agresiuni: război, sclavie, tortură, crimă, ură, înșelăciune. Omul este înzestrat cu o mare capacitate creativă, dar și de autodistrugere. Încercând să obțină cu orice preț dominația în diferite sfere ale existenței sale, omul își are ca rival semenii. Timp îndelungat acest fapt însă nu a constituit o frână în realizarea celor mai diverse și distrugătoare intenții ale statelor, care sunt de fapt tot o creație a conștiinței umane. Această stare de lucruri s-a păstrat până la mijlocul secolului XX, când la o anumită treaptă a istoriei sale într-o clipă de luciditate tot omul a fost acela care a găsit soluția acestei probleme eterne. Soluția ține de rațiunea umană și constă în respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Omul trebuie să accepte că pentru a obține armonia cu sine însuși și cu cei din jur, se cere ca el în mod conștient să-l respecte pe om, ca rezultat al propriului său nivel de înțelegere și de evoluție spirituală. Deși înfinit diferiți, prin locul nașterii, culoare, sex, religie, limbă, avere sau caracteristici psihologice, oamenii au o sumă de aspirații identice ca moștenire genetică a speciei sale, iar diversitatea rasei umane poate fi folosită spre progresul general și nu ca motiv de distrugere.

Documentele internaționale universale reprezintă o etapă în procesul recunoașterii și promovării drepturilor și libertăților omului. Acest proces continuă cu adoptarea de noi documente și îmbunătățirea celor existente, atât în plan universal, cât și în cel regional.

* Prin Rezoluția Adunării Generale Eo/251 din 15 martie 2006, Comisia pentru Drepturile Omului a fost înlocuită cu Consiliul pentru Drepturile omului. Vezi: Luciana Iabanji, consultant UNICEF, formator IN „Ce este Consiliul ONU pentru Drepturile Omului”. În: Revista Institutului Național al Justiției. Nr.1, 2011, p.46-51 [3-4].

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Carta Organizației Națiunilor Unite. În: Drepturile omului în lumea contemporană. Culegere selectivă de documente. București, Editura politică, 1983, p.263.
2. Declarația Universală a drepturilor Omului. Disponibil: http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf
3. Rezoluția Adunării Generale a ONU 60/251 din 15 martie 2006. Disponibil: https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/A.RES.60.251_En.pdf
4. Iabanji L. „Ce este Consiliul ONU pentru Drepturile Omului”. În: Revista Institutului Național al Justiției. Nr.1, 2011, p.46-51.